

"L'any del Tirant", una fita de present

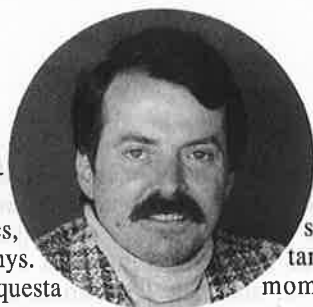
S'em demana que, en unes poques hores, redacte una opinió sobre aquest "Any del Tirant" que alguns celebrem de fa alguns mesos. I se'm demana just al cap de poc que les més altes institucions valencianes i catalanes hagen fet seu aquest projecte de celebració de la nostra memòria col·lectiva que és "L'any del Tirant". Per això n'estic especialment content. Perquè no ha estat solament Gandia, la ciutat de Joanot Martorell, qui ha decidit celebrar dignament aquest any, sinó també València, la ciutat que va imprimir la primera edició de la novel·la, com també Barcelona, on tot seguit va obtenir l'èxit, i on es va reeditar al poc temps. Tres ciutats, de sud a nord, que simbolitzen un espai cultural que, ara fa cinc-cents anys, assolia, dins l'Europa mediterrània, el seu màxim moment d'esplendor. És just i normal, i bonic, per tant, que siguin Gandia, València i Barcelona, amb les Generalitats respectives dels dos territoris, els marcs o llocs protagonistes d'aquest merescut homenatge a *Tirant lo Blanc*.

El segle XV és, al meu entendre de valencià saforenc, el gran moment europeu de la nostra cultura i ben especialment de la literatura feta per valencians. I no ho dic per xovinisme local, tot i que ho podria fer sense vergonya. Ho dic amb l'orgull, això sí, de poder gaudir encara de moltes de les obres d'aquells pintors, escultors i escriptors que van saber fer del seu món —del nostre món— un món universal i modern on l'home era la mesura de totes les coses. I és en aquest món mig cavalleresc mig humanista, entre les acaballes de l'Edat Mitjana i el Renaixement, on els valencians, no sols assolim un indiscutible protagonisme dins el nostre context més immediat —el dels països que conformen l'antiga Corona d'Aragó— sinó que fem les més altes aportacions literàries dins la nostra

particular manera d'expressar-nos.

Un gran moment, doncs, aquest de fa cinc-cents anys. Una gran fita, per tant, aquesta que enguany celebrem tots en commemorar el V Centenari de *Tirant lo Blanc*, la genial novel·la de Joanot Martorell. No podíem ni devíem deixar-lo en oblit, així com així, un fet com aquest. No haver celebrat com és de raó un esdeveniment de la categoria d'aquest, hauria significat una cosa terrible. Hauria significat, sense cap mena de dubte, el que ja no érem capaços de dir, el nostre silenci definitiu, el silenci de la mort. De la mort d'una llengua, d'una cultura, d'una manera de veure i de sentir l'univers, que és allò que hem aportat els valencians al conjunt de la tradició cultural que compartim amb mallorquins i catalans. Perquè cap poble que s'ho val no deixa passar sense fer-ne memòria les seues dates emblemàtiques. I açò és o ha de ser, per a mi i per a molts, aquest 1990. Un emblema, una fita, un model. O un punt de partida, si volem.

Aquest sentit emblemàtic no ha de ser interpretat com un exercici de la nostàlgia, ni de bon tros. Tal com jo ho entenc, en aquest "Any del Tirant" no estem commemorant cap mite perdut d'un temps irrecuperable, no. Aquesta, pense, seria una lectura arcaica, sense més contingut que el de ser, com a màxim, un d'aquells sentidíssims laments a què tan proclius eren els llorejats poetes del nostre romanticisme local, poetes que tant m'estime a estones, per altra banda. No es tracta d'això, òbviament. Perquè si és cert, això sí, que es tracta de commemorar una fita cultural (i commemorar vol dir, just, recordar col·lectivament) no crec ni pense que ningú vulga plantejar una celebració exclusivament de caràcter historicista i proud. Ningú té ganes, ara,

d'entonar cap fúnebre oració, per preciosa que siga, a un passat gloriós ni tampoc es té l'humor en un moment tan important com aquest —quan Europa renaix joiosa, com l'Au Fènix, de les grises cendres d'una vella guerra oblidada— de deixar-se embolcallar per cap visió passatista que allunye el pensament del present. Més aviat es tracta del contrari: es tracta de, fent memòria d'una tradició cultural que va ser capaç de crear obres esplèndides com *Tirant lo blanc*, sentir-nos-en hereus d'àmplia volada i, mantenint les mateixes aspiracions d'europisme, mostrar i demostrar que, ara mateix, en aquest 1990, vivim també un bon moment cultural.

Per això jo entenc aquest Any del Tirant com una fita de present. Com una mostra de vitalitat, d'afirmació i de memòria d'una tradició lingüístico-cultural que vol i desitja un futur digne. Fer memòria d'aquests cinc-cents anys d'història i de literatura ha de voler significar una il·lusió renovada, un nou esforç creatiu, en la construcció d'un present. Tota generació, al meu entendre, ha de tenir aquest íntim sentit cultural: repensar el passat, construir el present, somniar un futur. Sempre, és clar, deixant fracassos i mediocritats a banda, aliment com són de l'oblit.

Per acabar, pense, també, que aquest "Any del Tirant" ha de ser una demostració de la nostra capacitat intel·lectual, política i econòmica. Hem de tenir en compte que la cultura no solament és el més important senyal indicatiu del nivell de vida assolit per una comunitat, sinó que també actua com a promoció, tant a l'interior com a l'exterior, d'aquesta comunitat. Des de Gandia, com a mínim, jo ho veig així: mirant cap amunt, cap avant, cap al nord, camí d'Europa.

Josep Piera